

Regeringens proposition

1982/83: 121

om fortsatt valutareglering;

beslutad den 10 mars 1983.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att valutaregleringen förlängs att gälla ytterligare ett år, dvs. för tiden den 1 juli 1983—den 30 juni 1984. För riksdagens yttrande läggs samtidigt fram förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen under samma tid.

1 Förslag till

Lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350)

Härigenom föreskrivs att 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen (1939: 350) skall tillämpas under tiden den 1 juli 1983–den 30 juni 1984.

2 Förslag till

Förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264)

Härigenom föreskrivs att valutaförordningen (1959: 264), som enligt förordning (1982: 296) gäller till utgången av juni 1983, skall fortsätta att gälla till utgången av juni 1984.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-03-10

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Rainer, Boström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg.

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om fortsatt valutareglering

Enligt valutalagen (1939: 350, ändrad senast 1981: 1086) gäller i fredstid att fullmäktige i riksbanken skall göra framställning till regeringen om valutareglering, om det prövas nödvändigt för att nå de centrala mål som har fastställts för den ekonomiska politiken. Fullmäktige skall därvid begära att regeringen föreslår riksdagen en lag om tillämpning av valutalagen för högst ett år. Regeringen skall samtidigt som ett sådant lagförslag läggs fram förelägga riksdagen de valutareglerande föreskrifter som regeringen avser att utfärda. Sådana föreskrifter finns i valutaförordningen (1959: 264, ändrad senast 1980: 363). En redogörelse för innehållet i valutalagen och valutaförordningen finns i prop. 1975: 82 (s. 14–21) och prop. 1977/78: 169 (s. 6 och 7). I valutakommitténs (1977: 03) i december 1980 avgivna delbetänkande (SOU 1980: 51) Valutareglering och ekonomisk politik finns vidare en ingående redogörelse för valutaregleringens principer och funktionssätt (s. 28–136).

Genom lagen (1982: 295) om tillämpning av valutalagen (1939: 350) och förordningen (1982: 296) om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264) har valutareglering föreskrivits för tiden den 1 juli 1982–den 30 juni 1983 (prop. 1981/82: 161, FiU 27, rskr 280).

I skrivelse den 27 januari 1983 har fullmäktige i riksbanken anfört att anledning alltjämt föreligger att ta i anspråk gällande fullmakter i valutalagen och samtidigt ge valutaförordningen fortsatt giltighet. Fullmäktige hemställer därför att regeringen begär riksdagens bemyndigande att 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen skall äga tillämpning under tiden den 1 juli 1983–den 30 juni 1984 och att regeringen lägger fram förslag om att valutaförordningen skall äga fortsatt giltighet till utgången av juni 1984. Till protokollet i detta ärende bör som *bilaga 1* fogas fullmäktiges skrivelse.

Efter remiss har yttranden avgivits av bankinspektionen, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen, Post- och Kreditbanken, PK-banken och Svenska sparbanksföreningen. Bankinspektionen och fullmäktige i riksgäldskontoret har uttalat att de inte har något att erinra mot att valutaregleringen förlängs ytterligare ett år. Bankföreningen har som sin mening framfört att valutakommitténs arbete i möjligaste mån bör påskyndas och att valutaregleringen bör förlängas endast under den tid som oundgängligen behövs innan ny lagstiftning kan träda i kraft. PK-banken har redovisat i huvudsak samma inställning. Liknande synpunkter har också framförts av sparbanksföreningen. Föreningen har emellertid förklarat att man under rådande förhållanden inte vill motsätta sig riksbanksfullmäktiges förslag om förlängning av valutaregleringen till utgången av juni 1984. En sammanställning över yttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

För egen del vill jag anföra följande.

Valutaregleringen är ett medel i penningpolitiken. Den syftar till att öka möjligheterna att föra en oberoende penningpolitik. Regleringen omfattar huvudsakligen sådana transaktioner som saknar direkt samband med utrikeshandeln. Vittgående undantag har nämligen gjorts för löpande betalningar varmed främst avses likvider på normala betalningsvillkor vid export och import av varor och tjänster. Inom ramen för valutalagen och valutaförordningen ankommer det på riksbanken att utforma de närmare bestämmelserna rörande kapitaltransaktionerna.

Till följd av de stora obalanserna i den svenska ekonomin har penningpolitiken i allt högre grad fått utformas med hänsyn till betalningsbalansen. Försvaret av växelkursen står därvid i centrum. Valutaregleringen gör det möjligt att vid tendenser till valutaoro försvara växelkursen utan så kraftiga räntehöjningar som annars skulle erfordras. Därigenom ökar möjligheterna att avväga penningpolitiken också efter det inhemska konjunkturläget.

Frågan om valutaregleringens roll för utformningen av penning- och valutapolitiken utreds av valutakommittén (E 1977: 03). Frågan har också något berörts i slutbetänkandet från den kreditpolitiska utredningen (SOU 1982: 52). Något beslut om eventuella ändringar i den nuvarande ordningen bör dock inte fattas innan resultatet av valutakommitténs översyn av hela valutaregleringen föreligger.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört finner jag det nödvändigt att valutaregleringen i sin nuvarande utformning förlängs i avvaktan på de åtgärder som kan komma att vidtas i anledning av valutakommitténs utredningsarbete. Enligt vad jag har inhämtat beräknas kommittén slutföra sitt uppdrag innevarande år. Jag bedömer det inte vara möjligt att genomföra beredningen av kommitténs betänkande i sådan tid att en eventuell ny lagstiftning kan införas tidigare än under andra halvåret 1984. Jag förordar därför att regeringen begär riksdagens godkännande att förlänga valutareg-

leringen ytterligare ett år, dvs. för tiden den 1 juli 1983—den 30 juni 1984.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen *dels* föreslår riksdagen att anta ett inom finansdepartementet upprättat förslag till

1. lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350),
dels lämnar riksdagen tillfälle att yttra sig över ett inom finansdepartementet upprättat förslag till
2. förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264).

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden anfört för den åtgärd och det ändamål som föredraganden har hemställt om.

Bilaga I

SVERIGES RIKSBANK

1983-01-27

Dnr 83-020-002

Till Regeringen
Finansdepartementet

Genom lagen (1982:295) om tillämpning av valutalagen (1939:350) har föreskrivits att 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen (1939:350) skall tillämpas under tiden den 1 juli 1982–den 30 juni 1983. Därjämte har jämlikt förordningen (1982:296) om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959:264) föreskrivits att valutaförordningen, som enligt förordningen (1981:439) gäller till utgången av juni 1982, skall fortsätta att gälla till utgången av juni 1983.

Då anledning alltjämt föreligger att ianspråktaga gällande fullmakter i valutalagen och samtidigt ge valutaförordningen fortsatt giltighet får fullmäktige i riksbanken hemställa att regeringen måtte

dels föreslå riksdagen antaga lag om tillämpning av 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen att gälla under tiden den 1 juli 1983–den 30 juni 1984;

dels förordna om fortsatt giltighet av valutaförordningen.

Stockholm som ovan

Å Fullmäktiges vägnar:

G E Sträng

T af Jochnick

Sammanställning av remissyttrandena

Bankinspektionen och fullmäktige i riksgäldskontoret har förklarat att de inte har något att erinra mot framställningen om förlängning av valutaregleringen.

Svenska bankföreningen är kritisk mot valutaregleringen och anser att den bör förlängas endast under den tid som oundgängligen behövs innan ny lagstiftning kan träda i kraft. Bankföreningen har anført: Valutakommittén framlade 1980 delbetänkandet "Valutareglering och ekonomisk politik" (SOU 1980: 51) med ett antal expertrapporter som belyste valutaregleringens samhällsekonomiska verkningar och regleringens ställning som ekonomisk-politiskt instrument. Bankföreningen framhöll i remissyttrande till ekonomidepartementet 1981-04-23 att experterna hade gjort så omfattande analyser och dragit så klara och entydiga slutsatser därav, att kommittén borde ha tillräckligt underlag för att skyndsamt kunna lägga fram konkreta förslag om avskaffande av valutaregleringen i dess nuvarande form. Materialet förstärker den kritik som under en lång följd av år har riktats mot regleringen.

Kritiken innebär i korthet: Valutaregleringen är olämplig för att styra kapitalrörelserna, den har skadliga effekter på samhällsekonomin och den minskar möjligheterna att uppnå samhällsekonomisk balans. Stora valutaförluster har inte kunnat förhindras genom skärpta valutarestriktioner. Det finns andra ekonomisk-politiska instrument som är effektivare och har lägre samhällsekonomiska kostnader.

Möjligheterna att föra en från utlandet avvikande räntepolitik har under senare år snabbt och kraftigt beskurits, särskilt vad gäller den korta räntan. Vidare har den statliga utlandsupplåningen kommit att spela en allt större roll för skyddet av växelkursen och därmed för möjligheterna att bedriva en självständig stabiliseringspolitik.

Bankföreningen vill understryka att den nuvarande regleringens utformning i väsentliga avseenden hämmar bankernas möjligheter att betjäna kunderna på mest effektiva och ändamålsenliga sätt. Vidare medför exempelvis valutaregleringen av löpande betalningar för såväl företag, banker som riksbanken stora kostnader som ej motsvaras av påtagliga positiva effekter. Både för riksbankens statistikverksamhet och kontrollverksamhet avseende valutatransaktioner bör givetvis eftersträvas att företag, banker och privatpersoner inte onödigtvis belastas med uppgiftslämnande.

Slutsatserna beträffande de nu gällande valutarestriktionernas otjänlighet är allmängiltiga, dvs. de gäller oavsett vilken situation samhällsekonomin befinner sig i, bortsett från av krig föranledda extraordinära eller motsvarande förhållanden.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser bankföreningen det otillfreds-

ställande att valutaregleringen år efter år närmast rutinmässigt förlängs i oförändrad form. Det är angeläget att expertrapporternas slutsatser mycket snart resulterar i konkreta åtgärder för att avskaffa valutaregleringen i dess nuvarande skick.

Bankföreningen anser att valutakommitténs arbete i möjligaste mån bör påskyndas och att valutaregleringen bör förlängas endast under den tid som oundgängligen behövs innan ny lagstiftning kan träda i kraft.

Enligt *PK-bankens* mening råder det ingen som helst tvekan om att valutaregleringen menligt inverkar på bankernas möjligheter att betjäna sina kunder på ett ändamålsenligt sätt samtidigt som den medför stora kostnader för alla parter. PK-banken anser det därför vara av största vikt att valutakommitténs arbete påskyndas och att valutaregleringen i dess nuvarande form förlängs endast den tid som behövs för att en ny lagstiftning skall kunna träda i kraft.

Svenska sparbanksföreningen har förklarat att man under rådande förhållanden inte vill motsätta sig den föreslagna förlängningen av valutaregleringen. Enligt föreningens mening är det emellertid angeläget att det pågående utredningsarbetet rörande valutafrågor snarast slutförs. Föreningen har i denna del anfört: Föreningen vill – liksom i remissvaret för ett år sedan – understryka vikten av att den nu arbetande valutakommittén så snart som möjligt avger sitt slutbetänkande. Valutakommittén fick 1977 i uppdrag att skyndsamt bedriva sitt utredningsarbete. Mot den bakgrunden är det otillfredsställande att än en gång förlänga valutaregleringen oförändrad i avvaktan på utvärdering av gällande regler och därav föranledd eventuell förändring.